

Den postpolitiska kriminalpolitiken

En ideologianalys av Sveriges tre största partiers förslag och
dess motiveringar mot gängkriminalitet

Abstract

Crime politics was in 2015 described as becoming increasingly post political where politicians advocate for similar solutions regardless of their ideological standpoint. Simultaneously gang related crime gets progressively more media coverage and public attention in Sweden. The purpose of this study is to investigate to what extent Swedish crime politics was post political in 2022. Assuming all political expressions are ideologically constructed this is done with a qualitative approach using ideological analysis. Mats Lindberg's analytical framework enabled the material to be analysed both regarding policy proposals and the reasoning behind them. The primary analytical material consists of Sweden's three biggest political parties and their manifestos published before the 2022 election. The analysis shows that crime politics in Sweden is becoming continuously conservative focusing on controlling the population and increasing prison sentences to reduce crime. The parties can in varying amounts stay true to their ideology in their motivation of their suggested policies. Other themes found in the material are a description of crime rates as escalating and the perceived insecurity from the public which are used to motivate policies.

Nyckelord: Kriminalpolitik, Ideologianalys, VDP-analys, Symbolpolitik, Postpolitik

Antal ord: 9998

Innehållsförteckning

1	INTRODUKTION	6
1.1	SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNING	6
2	BAKGRUND	8
2.1	PREVENTIONSTEORIER	8
2.2	EN KRIMINALPOLITIK I FÖRÄNDRING.....	9
2.3	POSTPOLITISK KRIMINALPOLITIK	10
3	TIDIGARE FORSKNING	12
3.1	IDEOLOGIES AND CRIME: POLITICAL IDEAS AND THE DYNAMICS OF CRIME CONTROL - IAN LOADER AND RICHARD SPARKS	12
3.2	THE ROLE OF SYMBOLIC POLITICS IN EXCEPTIONAL CRIME POLICY DEBATE - KLARA HERMANSSON	12
4	TEORETISKT RAMVERK	14
4.1	IDÉ- OCH IDEOLOGI-ANALYS	14
4.2	VDP-ANALYS.....	14
4.3	POLITISKA IDEOLOGIER OCH DESS KOPPLING TILL S, M OCH SD.....	15
4.3.1	<i>Socialdemokraterna</i>	15
4.3.2	<i>Moderaterna</i>	16
4.3.3	<i>Sverigedemokraterna</i>	16
5	METOD OCH MATERIAL	18
5.1	METOD OCH OPERATIONALISERING.....	18
5.2	MATERIAL OCH AVGRÄNSNINGAR.....	20
5.3	BEGREPPSBESTÄMNING.....	21
6	ANALYS OCH RESULTAT	24
6.1	MODERATERNA.....	24
6.1.1	<i>Problembeskrivning</i>	24
6.1.2	<i>Fler poliser, ökad kontroll och straffskärpningar</i>	25
6.1.3	<i>Brottsoffer</i>	25
6.1.4	<i>Föräldraansvar och socioekonomiska åtgärder</i>	26
6.2	SOCIALDEMOKRATERNA	26
6.2.1	<i>Problembeskrivning</i>	26
6.2.2	<i>Segregation</i>	27
6.2.3	<i>Fler poliser och straffskärpningar</i>	27
6.2.4	<i>Föräldraansvar och socioekonomiska åtgärder</i>	28
6.3	SVERIGEDEMOKRATERNA	28
6.3.1	<i>Problembeskrivning</i>	28
6.3.2	<i>Invandring</i>	29
6.3.3	<i>Fler poliser, ökad kontroll och straffskärpningar</i>	29
6.3.4	<i>Brottsoffer</i>	30
6.3.5	<i>Föräldraansvar</i>	30
6.4	DEBATT OM GÄNGKRIMINALITET I RIKSDAGEN 16 MARS 2022.....	31
6.5	RESULTAT.....	33
6.5.1	<i>Värderingar</i>	33

6.5.2	<i>Deskriptioner</i>	33
6.5.3	<i>Preskriptioner</i>	34
7	DISKUSSION	35
7.1	FÖREBYGGANDE ARBETE	35
7.2	STRAFF	36
7.3	KRIMINALPOLITIKEN SOM HELHET	37
8	FORTSATT FORSKNING	38
9	REFERENSER	39
9.1	PRIMÄRMATERIAL	39
9.2	ÖVRIGA REFERENSER	39
10	BILAGOR	44

1 Introduktion

Inför valet 2022 var *Lag och ordning* svenska folkets näst viktigaste valfråga efter *Sjukvård* (Novus, u.å.). Rapporter från Brottsförebyggande rådet vittnar om ökade dödsskjutningar i kriminella miljöer och tusentals minderåriga som är inblandade i kriminella miljöer (Jönsson & Nilsson, 2019)(Dragic & Sima, 2022). Mediebevakningen på gängkonflikter i Stockholmsområdet är omfattande och brottsligheten beskrivs “sätta skräck i Stockholm” (Rapp, Sandberg & Nilsson, 2021). Kriminalpolitiken och dess implementering är alltså av största betydelse i samtiden.

Valet 2018 resulterade i en minoritetsregering med Socialdemokraterna och Miljöpartiet med sex andra partier i riksdagen. Flest mandat fick Socialdemokraterna (100 st), Moderaterna (70 st) och Sverigedemokraterna (62 st) (Riksdagsförvaltningen, u.å.). De följande fyra åren visade sig bli tämligen turbulenta. Statsministerkandidater hade problem med att få stöd i riksdagen och en misstroendeomröstning tvingade tidigare statsminister Stefan Löfven att avgå. Efter ytterligare svårigheter röstades Magdalena Andersson igenom, för andra gången, som statsminister i november 2021 och bildade en socialdemokratisk enpartiregering i minoritet. Så såg regeringen och riksdagen ut inför valet 2022 (Riksdagsförvaltningen, 2021).

Robert Andersson och Roddy Nilsson skriver 2017 att kriminalpolitiken i Sverige från mitten av 2000-talet fram till mitten av 2010-talet präglas av politisk konsensus (Andersson & Nilsson 2017, s. 211). Höga straff och fler poliser präglar genomgående diskursen trots en vid politisk ideologisk olikhet partierna emellan. Det väcker frågor om den så kallade postpolitiska kriminalpolitiska trenden fortsatt in på 2020-talet. Kan man i stort sett bortse från kriminalpolitik när man som medborgare ska välja vilket parti man ska rösta på? Och är det i så fall möjligt för partierna att ideologiskt motivera sin politik? Eller har kanske det ökade intresset för problemet av media och medborgare förändrat debatten på den politiska arenan? Denna uppsats syftar därför till att undersöka den politiska debatten gällande kriminalitet år 2022.

1.1 Syfte och frågeställning

Uppsatsen ämnar undersöka den svenska kriminalpolitiken år 2022 för att ta reda på vad, om något, partierna inte håller med varandra om. Undersökningen utformas metodologiskt på ett sätt som gör det möjligt att undersöka både partiernas ideologiska värderingar och faktiska implementeringsförslag. Syftet är att genom en deskriptiv analys försöka få en överblick på om

de tre största partierna är överens om kriminalpolitiska frågor både på en fundamental och konkret nivå. Det ses som relevant om partierna förespråkar förslag som de inte kan motivera ideologiskt enligt sin partiideologi eftersom det då undergräver den politiska skala partierna säger sig verka på. Uppsatsen kan också klassas som en hypotesprövande analys utifrån de beskrivningar av tidigare kriminalpolitik gjorda av Andersson och Nilsson (2017).

- *I vilken utsträckning är kriminalpolitiken i Sverige 2022 postpolitisk? Och hur kan partierna ideologiskt motivera sin politik enligt sin partiideologi?*

2 Bakgrund

För att analysera och förstå dagens kriminalpolitik krävs relevanta begrepp och kunskap om hur den utvecklats till dess nuvarande form. Det är också av betydelse ur ett ideologiskt perspektiv eftersom Socialdemokraterna och borgerliga partier omväxlingsvis haft regeringsmakten sedan 1970-talet och därför format politiken. Nedan beskrivs olika teorier gällande brottsprevention samt kriminalpolitikens historia sedan mitten av 1900-talet.

2.1 Preventionsteorier

Kriminalpolitik definieras som principer och utgångspunkter för olika sätt för staten att påverka och styra samhället på individ-, grupp- eller strukturnivå där det övergripande målet är att minska brottsligheten och skadan den orsakar. Kriminalpolitiken kan samverka med skolpolitik, bostadspolitik etc. men en stor del handlar om straff och hur straff legitimeras vilket benämns straffteori inom kriminologin (Andersson & Nilsson 2017, s. 7). Under kriminalpolitikens historia har straff använts på olika sätt. Dels på ett sätt där straffet motiveras utifrån att konsekvenserna blir minskad brottslighet (preventionsteorier), dels utifrån en pliktetisk utgångspunkt som benämns vedergällning. I det senare bestäms straffet på ett bakåtblickande sätt där avsikt och ansvarsförmåga blir väsentlig istället för straffets positiva konsekvenser. Preventionsteorier delas upp på individnivå och allmän nivå. Individualprevention är exempelvis inkapaciteringseffekten, den eventuella brottsminskande effekten som följer av att ha folk inlåsta. Det kan även vara behandling eller att straffet ska avskräcka en individ. Avskräckning tänks också kunna fungera allmänpreventivt under ett par nödvändiga villkor. Lagen måste vara känd av befolkningen, det måste finnas stor sannolikhet att brottet upptäcks och straffet måste vara tillräckligt hårt för att avskräcka. (Ibid., s. 8-16).

Preventionsteorier är väldigt aktuella för att förstå dagens kriminalpolitik eftersom de innefattar olika samhällssyn och därigenom tangerar olika politiska ideologier. De skiljer sig på vilken nivå de i teorin ska fungera på (individ, grupp eller samhälle) och vilket tidsperspektiv de har. Typiskt socialistiskt är att förändra samhället medan typiskt konservativt är att skydda den rådande ordningen (Andersson & Nilsson 2017, s18). *Socialisationsmodellen* är en preventionsmodell som är inriktad på individnivå. Behandlingstanken, som var framträdande i Sverige under första halvan av 1900-talet och fortfarande påverkar kriminalpolitiken, bygger på denna idé. *Socialisationsmodellen* innefattar både behandling av brottslighet som sjukdom och moralisk uppfostran av individer. *Strukturförändringsmodellen*, som växte fram under 60-

och 70-talet menar att brottslighet uppkommer på grund av bristfälliga sociala och ekonomiska faktorer. Välfärdsstatens utbyggnad sågs som i det långa loppet kunna råda bot på kriminaliteten. *Kontrollmodellen*, som fick politiskt medhåll i Sverige under 70- och 80-talet, såg istället brottslighet som något som hände när en individ gjorde rationella val. Lösningen blev då istället mer kontroll för att minska förutsättningarna att begå brott (Ibid., s. 16-19).

2.2 En kriminalpolitik i förändring

Under mellankrigstiden och in på 60-talet var behandlingstanken som mest accepterad i Svensk kriminalpolitik. Man tänkte kunna bota brottslingen genom straff som sågs som en form av behandling. Brottsligheten skulle även sjunka i takt med att välfärdspolitiken fick genomslag. När brottsligheten ändå inte sjönk fick behandlingstanken kritik. Man började också se det som problematiskt att det var personen istället för handlingarna som påföljderna bestämdes utifrån. Om rättssystemet bedömde en person som mer utsatt och därmed mer benägen att begå mer brott kunde personen ifråga låsas in längre. Man härledde alltså påföljderna utifrån individualprevention och inte vedergällning. Det växte fram hård kritik mot hur samhället behandlade de socialt marginaliserade (Andersson & Nilsson 2017, s. 150-160).

1976 övergick regeringsmakten från Socialdemokraterna till den borgerliga sidan för första gången på 44 år och kritiken av behandlingstanken fick politiskt genomslag. Välfärdspolitiken optimistiska framtidstro byttes ut mot att lösa problem kortsiktigt. Kriminaliteten sågs nu inte som en anomali som så småningom skulle lösas utan som något pressande och akut. Under denna period under 70-och 80-talet fick polisen en ökad roll i ett brottspreventivt perspektiv. Kriminalpolitiken blev också i större bemärkelse färgad av ett risktänkande för att minska brottsligheten. Eftersom man inte längre förklarade brott utifrån att individen var sjuk så resonerade man att tämligen vanliga människor begick brott som rationellt övervägt sina handlingar. Om det infördes kontrollåtgärder som gjorde det svårare att begå brott skulle människor resonera att det kanske var för komplicerat eller var för stor risk att bli upptäckt och inte begå brott. Det fokuserades således på situationell brottsprevention och ett försök att avlägsna samhället från kriminogena situationer (Andersson & Nilsson 2017, s. 128-130). Exempel på sådana kontrollåtgärder är ökad övervakning eller grannsamverkan. Skärpning av straff kan också härledas utifrån ett sådant rational-choice perspektiv. Om en person bedömer att det inte är värt att riskera 10 år (men fem år hade varit okej) har straffhöjningen enligt teorin fungerat. Viktigt att anmärka på är då att det måste kombineras

med ökad kontroll eftersom ifall individen ser risken att åka fast som obefintlig spelar straffen ingen roll (Ibid., s. 146).

Brottsproblemet framställdes som tudelat: grov brottslighet och mängdbrottslighet. Där staten ansvarar i första hand för den grova brottsligheten och lokalsamhället ska ta ökat ansvar för mängdbrottsligheten. Mängdbrott är vanligt förekommande brott som stöld, inbrott, skadegörelse och olovlig körning. Ökat ansvar för lokalsamhällen är i grunden en socialdemokratisk tanke som ska angripa sociala strukturer (Andersson & Nilsson 2017, s. 169). Man kan även se ett skifte i hur man som politiker bedömde politiken som fördes. Om allmänhetens upplevda otrygghet var stor betydde det att politiken inte fungerade. Staten beordrade inte längre lydnad med hot om straff utan arbetade gentemot konsumenter (laglydiga medborgare). Efter att behandlingstanken inte längre kunde legitimera straff letade politiker efter något annat. Politiker började prata om “det allmänna rättsmedvetandet”. Det är ett koncept som inte är klart definierat utan liknas vid ett “sunt förnuft” som allmänheten besitter gällande vad som är rimligt, alltså vilket straff som är proportionerligt till vilken handling. Det är ett exempel på skiftet mot en kriminalpolitik för den laglydiga medborgaren istället för den brottsliga (Ibid., s. 131).

En tydlig förflyttning från behandlingstanken var straffvärdereformen som infördes 1989. Den innebar att straffet inte längre motiverades utifrån behandling och individualprevention utan utifrån handlingen i sig. Alltså var motiveringen bakåtblickande och grundade sig i pliktetisk vedergällning och inte längre genom hur straffet kunde motverka senare brott framåt i tiden. Man tänkte sig nu att straffet skulle stå i proportion till brottet (Andersson & Nilsson 2017, s. 225).

2.3 Postpolitisk kriminalpolitik

Som nämnt ser författarna Andersson och Nilsson en kriminalpolitik i Sverige i mitten av 2010-talet som blir allt mer postpolitisk. Politikens mest använda medel för att bekämpa kriminalitet är att skärpa straff och anställa fler poliser. I Sverige 2006 till 2014 var det mest frekventa verktyget för justitieministern just straffhöjning och nykriminaliseringar. Svenska straff utformas, och legitimeras, utifrån proportionalitetsprincipen vilket i korthet innebär att straffet ska stå i proportion till brottet. Det systemet byggs också på att alla straffvärden ska stå i proportion till varandra. Misshandel ska ha lägre straffvärde än grov misshandel vilket båda ska ha mindre än dråp osv. Enligt Andersson och Nilsson är detta något som politiker ofta missuppfattar. I alliansregeringen (2006-2014) beskrevs proportionaliteten också beröra “hur

allvarligt samhället ser på den brottsliga gärningen”. Detta gör att proportionaliteten inte längre har att göra med hur olika brott står till varandra utan straffens rimlighet utgörs av kunden, den laglydiga medborgaren. De beskriver också kriminalpolitiken som innehållande “lagstiftingsoptimism” som i praktiken lägger över mycket arbete och tolkning av lagar åt juristers håll som verkar utefter proportionalitetsprincipen (Andersson & Nilsson 2017, s. 219-226).

De beskriver också polisen som en politisk spelbricka. Diskursen kring poliser hos politikerna beskrivs som en “överbudsargumentering” om vilket parti som kan erbjuda samhället flest poliser. På grund av låg effektivitet, trots ökat antal poliser, genomfördes en polisreform år 2015. Reformen sägs komma utifrån besvikelse på polisens oförmåga att vara den mirakellösning politiker såg de som år 2006 (Andersson & Nilsson 2017, s. 261-262).

3 Tidigare forskning

3.1 Ideologies and crime: political ideas and the dynamics of crime control - Ian Loader and Richard Sparks

Loader och Sparks vittnar om ett narrativ inom kriminalpolitiken, främst syftar de på Storbritannien, där politiken beskrivs som post-ideologisk. Det handlar inte längre om fundamentala idéer som kämpar mot varandra utan fokus ligger på ren problemlösning. Man jobbar inte utifrån en gammal ideologisk doktrin utan är anpassningsbar i sin politiska riktning. Vissa tycker att en sådan ansats leder till kortsiktiga policies och ger en alltför snäv bild av brott och hur man kontrollerar det. Kritikerna förespråkar istället en mer teknokratisk kriminalpolitik som styrs av kriminologiska experter. Det de båda sidorna har gemensamt är frånvaron av ideologi. Loader och Sparks anser att all politik är ideologiskt underbyggd och ser det därför inte som nyttigt att prata om politik som post-ideologisk. Ideologier är de politiska tanke-system som används för att konstruera en förståelse för den politiska världen. Kriminalitet och hur man hanterar den politiskt har allt att göra med ideologiskt laddade koncept som frihet, rättvisa, legitimitet, rättigheter etc (Loader & Sparks, 2016). Jag kommer att i likhet med dem anta att all politik är ideologiskt uppbyggd och ser det därför som rimligt att undersöka politiken i Sverige 2022 med hjälp av en metod som lämnar utrymme för analys av ideologiskt innehåll.

3.2 The role of symbolic politics in exceptional crime policy debate - Klara Hermansson

“Symbolisk politik” har använts för att beskriva en defekt form av politik som misslyckats med att påverka brottsligheten. David Garland har introducerat begreppet “Symbolic denial” som beskriver hur politiker visar ilska över brott genom att exempelvis höja straff eller visa på politisk handlingskraft utan att egentligen tro på förändring. Hermansson genomförde en kvalitativ analys av valmanifest och debatter, med fokus på kriminalitet, skrivna/framförda av alla åtta riksdagspartier före valet 2014. Hon fokuserade på hur partierna använde symboliska uttalanden och vad det kan ha för påverkan på bland annat väljare. Politiker använder symbolik för att legitimera sina förslag och göra dem mer tilltalande. Svensk kriminalpolitik har en

minskande tro på rehabilitering, en positiv syn på strängare straff, ökat fokus på brottsoffret, en ökning av kontrollmetoder och en alarmistisk diskurs. Det beskrivs även en individualiserad diskurs där brottsproblemet förstås utifrån individualistiska och moraliska termer istället för strukturella. Politiska partier i västerländska samhällen använder ofta kriminaldiskurs som en arena där de kan vinna offentligt stöd. Symboliska uttalanden kan användas för att simplificera komplexa situationer, befästa identiteter eller signalera känslor till väljarna. Hård retorik i uttalanden som egentligen inte föreslår något konkret kan signalera till väljarna att politikerna tar problemet seriöst. Det kan också användas för att alliera sig med väljarna (Hermansson, 2018).

4 Teoretiskt ramverk

4.1 Idé- och ideologi-analys

För att besvara frågeställningen tillämpas kvalitativ textanalys där delar av texten tillskrivs större värde än andra delar (Esaïsson 2017, s. 211). Genom denna metod kan man, till skillnad från kvantitativ textanalys, också lyfta fram saker som ligger dolda i texten och ge mening på det sättet. En sorts kvalitativ textanalys är idé- och ideologianalys. Motivationen bakom alla typer av idéanalys är att redogöra för den idéstruktur som bygger upp texter. Människan antas vara meningsskapande i den bemärkelse att hon använder språket för att skapa mening och samtala med andra (Bergström 2017, s. 139). Detta lämnar sedan spår i texter som går att empiriskt studera för att exempelvis se hur idéerna hänger ihop. Teoretiker emellan råder det delade meningar om idéers ontologi men definieras övergripande som tankekonstruktioner med en viss stabilitet och kontinuitet (Ibid. s. 133). Sådana tankekonstruktioner innefattar verklighetsomdömen, värdeomdömen och handlingsföreskrifter och i kombination med varandra skapar de idésystem eller samlingar av åsikter genom vilket samhället eller politiken förstås. Politiska ideologier har som regel ett antal grundläggande omdömen och praktiska rekommendationer för hur samhället ska ordnas och kan således användas för att studera konflikter mellan olika ideologiska perspektiv. Idéanalyser kan ha olika syften: beskrivande, förklarande eller idékritiska (Beckman 2005, s. 14). Varje beskrivning av en text utgör en tolkning och varje tolkning är delvis argumentativ för varför den ska förstås på det viset (Bergström 2017 s. 141). Uppsatsen utgår ifrån Mats Lindbergs definition av idéer som beskrivs nedan samt i kapitel 5.

4.2 VDP-Analys

Kommunikationsmönster, tankar och språk är väsentliga delar av våra vardagliga liv i hemmet och på arbetsplatsen. De överförs genom sociala traditioner och diskurser och ändras successivt genom interaktion och påverkan av media och marknadsföring. Lindberg menar att alla dessa flöden av kommunikation är olika sorters handlingsmotiverande tankar som han kallar för idéer. De kan i sin tur delas upp i värderingar, deskriptioner och preskriptioner (VDP) (Lindberg 2017, s. 87). Den kvalitativa analysen av idéer har som mål att beskriva och tolka idéer i språkliga diskurser, opinionsbildande uttalanden eller pågående offentliga debatter. Definitionen av

ideologi tas från Carl J. Friedrich som menar att poängen med de ideologiska systemen är inte dess sanningsgrad för deras effektivitet eller operativa förmåga. Det viktiga är att de subjektivt *anses* vara sanna av dess anhängare (Bergström 2017, s. 89).

4.3 Politiska ideologier och dess koppling till S, M och SD

De ideologier som beskrivs nedan kallar Lindberg för idealtyper och är uppbyggda av tre olika sorters idéer: värderingar, deskriptioner och preskriptioner. Hur de definieras och förstås beskrivs mer ingående i kapitel fem. Idealtyper är teoretiska, renodlade ideologier som man inte hittar i verkligheten men som används för att förstå ideologiskt innehåll som artikuleras av exempelvis politiker. Idealtyperna beskriver, förklarar och tolkar världen på olika sätt och påverkar därför vad man ser som rimliga lösningar på samhällsproblem (Lindberg 2017, s. 90-93).

4.3.1 Socialdemokraterna

Socialismen kännetecknas av tron på kollektivet och statens kapacitet att lösa politiska och ekonomiska problem. De första socialistiska politiska reformerna var i England under George Owens på 1800-talet. Där växte det fram tankar om statens skyldighet att tämja marknaden och en arbetarrörelse som kallade sig socialistiskt växte även fram i Tyskland och Frankrike. Karl Marx och hans tankar om kapitalister och arbetare präglade den politiska debatten (Nationalencyklopedin 1).

Socialdemokrater, en utveckling av socialismen, trodde i motsats till Marx att det inte krävdes en revolution för att uppnå ett socialistiskt jämlikt samhälle. De trodde på reform genom demokratiska former framför revolution och en mixad ekonomi snarare än en ekonomi totalt styrd och ägd av staten (Brandal et. al. 2013, s. 21). Socialdemokratin kan beskrivas vilja reducera ojämlikhet för att skapa ett samhälle där individuell frihet är jämnt utdelad. Man kan således se socialdemokratin som en mix av liberala värden som frihet och socialistiska värden som materiell jämlikhet. Socialdemokraterna uttrycker det "Människan ska vara fri...Denna frihet ska gälla alla. Därför är jämlikhet frihetens förutsättning" (Socialdemokraterna u.å.). Följaktligen ställs liberalismens mål att frigöra individen genom avskaffandet av juridiska begränsningar i kontrast till socialdemokratinns mål att uppnå frihet genom att frigöra individen från ekonomiska tvång i hennes handlande eller kall.

4.3.2 Moderaterna

Konservatism i sin första bemärkelse växte fram som en motreaktion mot den franska revolutionen på sent 1700-tal. En huvudtanke inom konservatismen är att samhället ska förändras stegvis och utifrån den nationella politiska traditionen. Samhällen bygger på starka institutioner och erfarenheter kring dem har förvärvat i generationer vilket innebär att de inte ska förändras för snabbt (Hultman, 2019).

Liberalism förespråkar individualism och tron på människans förnuft. Ideologin sätter människans frihet som största värde. Liberalismens födelse förknippas med en revolt mot olika institutioner som utövade makt över människor som exempelvis kyrkan eller monarkin. Det är även starkt kopplat till nationalekonomins framväxt i samband med den industriella revolutionen (Larsson 2014, s. 29-33). Internationalism, som är en viktig del av liberalismen, ser världen som en helhet där människor, varor och kapital ska få röra sig fritt. (Nationalencyklopedin 3).

Moderaterna säger sig verka i **liberalkonservativ** tradition. De är “frihetens och individualismens parti” samt företagsamhetens (Moderaterna, u.å.). Liberalismen har en positiv syn på människan och hennes benägenhet att följa sitt förnuft. Konservatismen är mer kollektivistisk och framhåller människans svaga sidor och impulsivitet. Den menar att människan i större bemärkelse behöver staten för ordning (Hylén 1991, s. 1). Liberalkonservatism kan tolkas förena konservatismens respekt för tradition och statens kärnfunktioner för inre och yttre säkerhet och liberalismens marknadsekonomi och utjämning av livsvillkor. Viktigt är skillnaden mellan liberalkonservatism och socialism. Socialismen vill se jämlikhet i socioekonomi medan liberalkonservatismen vill se jämlikhet i möjligheter att fullfölja sina drömmar och målsättningar (Thelin, 2017).

Enligt Martin Lindström har det historiskt skett ett skifte i Moderaternas ideologiska förankring från konservativt till mer liberalt. Det visas i en mer optimistisk syn på människan och en mer individualistisk samhällssyn. Han menar dock att Moderaternas svängning till en hårdare migrationspolitik år 2015 är något som bryter trenden (Lindström, 2020).

4.3.3 Sverigedemokraterna

Nationalism som ideologi har som utgångspunkt att nationen med dess specifika värden och intressen är överordnat andra kollektiva intressen (Larsson 2014, s. 211). Nationalism delar upp världens population i folket som är medborgare eller rättmätiga medlemmar av nationen och

“de andra” (Moffitt 2020, s. 35) Man har alltså en vilja att mobilisera folket mot en annan grupp och en vilja att stärka sammanhållningen inom gruppen.

Sverigedemokraterna gick igenom en ideologisk förändring på 90-talet. Partiet grundades i samband med en anti-invandringskampanj på sent 70-tal och har haft kopplingar till nazistiska och fascistiska grupperingar. Efter 1995, när SD fick en ny partiledare, inleddes en period då kopplingar till vit-makt och nynazism successivt avlägsnades. Motsättningarna till invandring, som fortfarande är högst aktuella, förklaras istället utifrån ekonomiska svårigheter och problematiska kulturkrockar för Sverige som nation (Nationalencyklopedin 4).

Sverigedemokraterna presenterar sig nu 2023 som ett **socialkonservatistiskt** parti med **nationalistisk** grundsyn. I Sverigedemokraternas principprogram från (2019) nämns bland annat den socialkonservativa teoretikern Benjamin Disraeli som å ena sidan såg värdet i att bevara välfungerande institutioner och å andra sidan såg vissa krav från arbetarklassen som berättigade. Han talade om behovet av sociala reformer för att sammanföra klasserna i samhället och skapa nationell sammanhållning (Hultman, 2019).

5 Metod och Material

5.1 Metod och operationalisering

Syftet med uppsatsen är att undersöka i vilken utsträckning den svenska kriminalpolitiken år 2022 var postpolitiskt sett utifrån förslag och eventuell skillnad i motivering. Intresset har för mig redan i problemformuleringen legat i partiernas förda kriminalpolitik. På grund av antagandet att all politik är ideologiskt uppbyggd beskriven i kapitel tre anses det lämpligt att använda en metod konstruerad för att undersöka ideologiskt innehåll. Som beskrivet är idéanalys till för att dekonstruera text och tal för att belysa strukturen av idéer bakom. Det är högst relevant eftersom motiveringen är av värde för frågeställningen. En modell presenterad av Mats Lindberg (2017) tillåter mig att lyfta fram både implementeringsförslag och motiveringar utefter samma analytiska ramverk. Det är en modell för kvalitativ idéanalys för ideologiskt innehåll som han benämner VDP-analys.

Han definierar idéer som olika typer av handlingsmotiverande och handlingsorienterade tankar som relaterar till institutioner i samhället samt bevarandet eller ändringar av institutioner. Dessa idéer framkommer i samhället genom kommunikation och diskurs som är ihopvävda i mer eller mindre övertygande idésystem. Opinionsbildande agenter, såsom media eller politiker, upprätthåller dessa idésystem som också kallas trossystem eller ideologier. Lindberg menar att alla dessa system har samma sorts uppbyggnad och alltid består av tre dimensioner: värdedimension, beskrivande dimension och preskriptiv dimension. Endast tillsammans blir idéerna handlingsmotiverande och det är detta Lindberg kallar ideologiskt innehåll (Lindberg 2017, s. 87-89).

Den första typen av idéer är *värderingar* som uttrycks på olika sätt i form av ideal, mål, preferenser eller intressen. Den andra typen är *deskriptioner* som uttrycks i form av förklaringar, påståenden, situationella analyser av objekt, agenter, problem eller lösningar. Den tredje och sista typen är *preskriptioner* som kan vara normativa eller praktiska slutsatser, förslag, rekommendationer, policyförslag, normer eller regler (Lindberg 2017, s. 92). Lindberg menar vidare att man kan dela upp de tre olika idéerna på fundamental och operativ nivå. På fundamentala nivån hittas idéer som är mer filosofiska och fundamentala värderingar. På den operativa nivån är det mer konkret och situationsspecifikt (Lindberg 2017, s. 104). Värderingar delas därigenom upp i värden (V) och mål (M). Värden beskrivs av Lindberg som ett generellt håll man vill som inte har någon ände, exempelvis hälsa. Mål är istället specificerade slut-

tillstånd som kan nås. Deskriptioner på den fundamentala nivån är filosofiska antaganden om människor, samhället eller historia. Deskriptioner på den operativa nivån delas upp i två. Beskrivning av hur något leder till något annat (Dme) eller helt enkelt beskrivning av en situation eller ett objekt (Dsit). Preskriptioner kan också uttryckas i form av generella principer för handling, fundamental nivå, eller situationsspecifika preskriptioner för handling, operativ nivå (P). Exempel på alla sex typer av idéer visas i Tabell 1. I relation till varandra bildar idéerna en sorts logisk slutledning som motiverar till politisk handling. Ett exempel visas nedan:

V - Nationell säkerhet är viktig

D - Går Sverige med i NATO ökar vår nationella säkerhet

P - Sverige borde gå med i NATO

	Värderingar	Deskriptioner	Preskriptioner
Fundamental nivå	Moraliska, sociala, kulturella eller politiska värderingar (V) <i>Exempel: "Jämlikhet är viktigt"</i>	Filosofiska antaganden om mänsklig natur, historia eller samhälle + generaliseringar om staten eller marknaden (D) <i>Exempel: "Människan är rationell"</i>	Generella principer för social och politisk handling (P) <i>Exempel: "Staten ska skydda sina medborgare"</i>
Operativ nivå	Konkreta situationsspecifika/problemspecifika mål (M) <i>Exempel: "Bekämpa våldsbrott"</i>	Konkreta deskriptiva utsagor om en situation eller ett objekt (D-sit) <i>Exempel: "Våldsbrottsligheten ökar i Sverige"</i> Beskrivningar om mål-medel-mekanismer eller tillhörande metoder (D-mm) <i>Exempel: "Invandring leder till ökad våldsbrottslighet"</i>	Konkreta, situationsspecifika eller mål-medel-specifika preskriptioner för handling. (P) <i>Exempel: "Minska invandringen"</i>

Tabell 1: VDP-triaden som tabell

Under analysens gång kommer samtliga sex idéer att granskas i varierande mängd. I analysmaterialet uttrycker partier direkt eller indirekt syn på samhället, människan och hur staten borde bete sig. Det är i första hand värderingar, beskrivningar och preskriptioner på fundamental nivå. Deras syn på situationen i Sverige och hur bäst det ska lösas analyseras med hjälp av den operativa nivån. Där ingår målsättningar, beskrivningar av kriminaliteten och samhället i nutid, beskrivningar av orsaker till problematiken samt påståenden om vad som förebygger brott. Alla konkreta förslag på implementering klassificeras som preskriptioner på operativ nivå.

För att se i vilken utsträckning politiken är post-politiskt konstateras det i första hand vilka operativa preskriptioner partierna gemensamt förespråkar. Således operationaliseras det teoretiska begreppet post-politiskt. I andra hand lokaliserar det typiskt ideologiskt bundna värderingar och beskrivningar med kopplingar till idésystem för att undersöka motiveringen till preskriptionerna. Övergripande politiska ideologier, delar av dess historia och dess koppling till samtliga partier beskrivs i kapitel fyra. Materialet analyseras endast utifrån tidigare beskrivna ideologier för att försöka dra slutsatser om hur de kan motivera politiken utifrån dem. Därför analyseras inte exempelvis typiskt feministiska värderingar som kan tänkas hittas i materialet. Det ideologiska ramverket kan riskera att läsaren på förhand låser sig vid en viss tolkning men den kunskapen och den kontextuella ramen kan även ses väsentlig för en rimlig tolkning (Bergström & Boréus 2018, s. 33). Analysen är strukturerad utefter parti samt uppdelad utefter teman som behandlar samma sak, exempelvis straffhöjningar. På grund av ämnets komplexitet och för tydlighetens skull presenteras resultatet, som istället är strukturerat utefter Lindbergs tredelade analyschema, separat.

5.2 Material och avgränsningar

Politik kan analyseras utifrån olika sorters analysmaterial från olika aktörer i samhället. Jag har valt att fokusera på politiska partier på grund av att de styr kriminalpolitiken i Sverige. Utifrån antaganden att all politik är ideologisk är det också intressant att undersöka ett analysobjekt som gör ett tydligt ideologiskt ställningstagande. Det går därigenom att undersöka huruvida ideologin följs eller inte. Vidare har jag valt att begränsa mig till tre partier: Sverigedemokraterna, Socialdemokraterna och Moderaterna. Det är de tre partier med störst väljarstöd i den svenska riksdagen. De är också vitt skilda ideologiskt vilket ökar intresset för hypotesen att kriminalpolitiken är överensstämmande. Moderaterna och Socialdemokraterna har de senaste tio åren haft statsministerposter och Sverigedemokraterna har med ökande takt

fått inflytande i svensk politik. På grund av att Socialdemokraterna och borgerliga partier såsom Moderaterna omväxlande haft regeringsmakt sedan 1982 är det också de partier som format kriminalpolitiken mest som vi ser idag. En ytterligare avgränsning som gjorts är att fokusera analysen kring kriminalpolitiken som rör gängkriminalitet och organiserad brottslighet. Jag har därför bortsett från preskriptioner och motiveringar gällande mäns våld mot kvinnor eller äldrevid exempelvis som också täcks av partiernas kriminalpolitik. Eftersom gängkriminalitet är ett samhällsproblem som rör många olika delar av samhället kan det tänkas handla om allt från socialtjänst till lagstiftning.

Val av material är primärt valmanifesten inför valet 2022. På grund av att ämnet lag och ordning är i framkant på den politiska arenan har samtliga partier en specifik del som rör kriminalitet i valmanifesten. Materialet ger således en bra överblick över vad de vill förändra inom ramen för kriminalitet och varför. Propositioner och motioner hade möjligtvis kunnat användas för djupare analys av motiveringen men har valts bort på grund av deras omfattning. Propositionen “En stärkt rättsprocess och en ökad lagföring” inlämnad av dåvarande statsminister Magdalena Andersson och justitieminister Morgan Johansson är 184 sidor lång och den berör huvudsakligen högre straff i grova fall av mened och övergrepp i rättsak samt nya regler gällande sekretess (prop. 2021/22:186). Det hade därför inte hjälpt mig besvara första delen av min frågeställning “*I vilken utsträckning är kriminalpolitiken i Sverige 2022 postpolitisk?*” eftersom den inte ger en överblick över Socialdemokraternas kriminalpolitik.

Utöver manifesten har en debatt i riksdagen i mars 2022 gällande gängkriminalitet använts i analysen. Debatten finns i skriftlig form och har analyserats utifrån den och analysen bortser alltså från kroppsspråk, betoning etc. Debatten är relevant eftersom den visar på vilka ämnen/förslag partierna väljer att diskutera, alltså det de är oense om, och det krävs motivering till förslag i större utsträckning i en debatt. Den visar även på en hård diskurs som kan vid första anblick få en väljare att tro att partierna är vitt frånskilda men visar vid analys att partierna är väldigt nära varandra på flera punkter. Det diskuteras vidare i kapitel sex.

Ett fortsatt arbete med uppsatsen hade utökat materialet för att dra ännu säkrare slutsatser. För att få mer bredd gällande politikens post-politiska drag kan det också finnas värde i att utöka analysen till vänster alltså Vänsterpartiet och Miljöpartiet som tydligare stack ut i debatten kring gängkriminalitet, till skillnad från Socialdemokraterna.

5.3 Begreppsbestämning

- **Kriminalpolitik** - definieras som principer och utgångspunkter för olika sätt för staten att påverka och styra samhället på individ-, grupp- eller strukturnivå. Mer konkret är det politiska åtgärder som indirekt eller direkt berör kriminaliteten (Andersson och Nilsson 2017, s. 7).
- **Postpolitisk** - kom till i samband med ordet *postideologisk* vilket var ett begrepp som användes av akademiker för att beskriva den globala situationen efter kalla krigets slut. (Andersson och Nilsson 2017, s. 213) Man menade att en liberal demokrati med dess kapitalism till slut vunnit över kommunismen som samhällsmodell. Teoretiker beskrev den nya post-politiken som bestående av styrningsmekanismer där politiker i första hand såg till kundnöjdhet där medborgarna är konsumenter. Hur pass nöjda kunderna är hur man bedömer framgången av den förda politiken. Postpolitik i korthet kan således beskrivas dels som en politisk verklighet där det råder konsensus om både problemdefinition och lösningar hos politiker och dels en politik som bedöms utifrån medborgarnas acceptans.
- **Ideologiskt motiverad** - med det menas hur partierna motiverar sin kriminalpolitik utifrån VDP-analysen som är en analys för ideologiskt innehåll.

För att förenkla läsningen av analysen kommer även ett par begrepp och förslag som tas upp i debatten och manifesten förklaras nedan:

- **Anonyma vittnen** - Ett system som ska garantera en person anonymitet under en hel rättsprocess. Tanken är att klara upp fler brott eftersom fler vågar vittna. Förslaget har fått kritik för att urholka rättssäkerheten, minska trovärdigheten för vittnesmålet och en minskning av beviskrav i brottsmål (Martinsson, 2019).
- **Kronvittnen** - Innebär att en åtalad som medverkar eller stöttar en utredning av en annan individs brottslighet kan erhålla strafflindring (Riksdagsförvaltningen, 2022).
- **Visitationszoner** - Geografiskt begränsade zoner där polis ska få kroppsvisitera och genomsöka fordon utan brottsmisstanke. Det ska hjälpa polisens arbete mot gängkriminella. Förslaget har fått kritik för att minska förtroendet för polis och myndigheter eftersom zonerna troligen kommer att placeras i segregerade förorter (Regeringskansliet, 2022).
- **Tvångsmedel** - ingrepp polisen gör i brottsutredande syfte eller för att kunna hålla rättegång vid misstanke om brott. Det kan innebära tvång mot personer som gripande, anhållande och häktning men också beslagtagning av egendom. Husrannsakan,

kroppsvisitation, hemlig avlyssning räknas också till tvångsmedel (Åklagarmyndigheten 1, u.å.).

- **Hemliga tvångsmedel** - hit räknas all hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation, rumsavlyssning och kameraövervakning (Åklagarmyndigheten 2, u.å.).

6 Analys och Resultat

6.1 Moderaterna

6.1.1 Problembeskrivning

“Sverige kan bättre” är det öppnande citatet i Moderaternas valmanifestet. Det socialdemokratiska styret vi haft i Sverige sedan 2014 sägs ha lett till dålig tillväxt och hög arbetslöshet (Dme). Den framtida regeringen måste vara mer “handelskraftig” än vad den socialdemokratiska har varit vilket beskriver en generell princip för politisk handling (P). Framtiden beskrivs vara hoppfull med en moderatledd regering. “Det är frihetens och trygghetens och möjligheternas Sverige...Den hoppfulla framtidens Sverige”. Det visar på en tro på reform för att göra det bättre och en positiv samhällssyn, vilket är mer liberalistiskt än konservativt (D).

Delen i manifestet gällande brott och straff inleds med “Tryggheten har blivit vår stora frihetsfråga”. Det läggs värde (V) i konceptet frihet som är ett typiskt värdeord för liberalism och målet fastställs vara att återupprätta tryggheten i Sverige (M). Vidare beskrivs Sverige som ett stundtals farligt samhälle där bl.a. mammor inte vill att barnen ska leka ute på innergården eller gå hemifrån själva från skolan. Människor litat inte på varandra och brott kan inte lösas för att människor inte vågar vittna. Medborgare från övriga länder i Norden vågar inte flytta hit för att jobba vilket enligt liberalismen hindrar den fria rörelsen av människor (Dsit).

Gängen kallas för “Sveriges inhemska terrorister”. Ett exempel nämns där gängkriminella satt upp egna vägspärrar i ett samhälle utanför Göteborg för att kontrollera vilka som åker in och ut. Det Moderaterna gör här är att beskriva ett samhälle som har bristande frihet i flera bemärkelser. Dels rent fysiskt, som exemplet i Göteborg, dels genom bristen på tillit som begränsar ens möjligheter att leva sitt liv och nå sina mål.

Att benämna dem som terrorister, ett väldigt laddat ord, är ett exempel på den meningsskapande process där politiker genom sina beskrivningar konstruerar en verklighet (Dsit). Det är sedan den verkligheten som styr den politiska processen eftersom den används för att motivera politiken. Detta är ytterst viktigt eftersom vår kriminalpolitik i så stor utsträckning bedöms utifrån samhällets nöjdhet beskriven i avsnitt 2.2. Det går också att koppla till hur media och politiker skapar en verklighet som kriminologer ibland inte håller med om (Andersson & Nilsson 2017, s. 165). Exempelvis har det inte hörsammats av politiker att grovt

våld på sikt faktiskt sjunkit de senaste decennierna i Sverige (Haglund 2022). Kriminaliteten beskrivs istället som ett mer och mer akut problem av samtliga partier i analysen. Brottlighet som ett akut problem är inte ett nytt sätt att beskriva det utan har syns i kriminalpolitiken sedan 1970-talet när man slutade se det som en anomali som skulle försvinna i takt med välfärdsstatens utveckling. Det går också trender inom kriminalpolitiken vad man positionerar som "samhällets fiende". I slutet av 90-talet var det i första hand mc-gäng, för några år sedan pratade man mer om islamistiska extremister och nu är det gängkriminella. Det är ett exempel på symbolpolitik beskriven i kapitel 3.

6.1.2 Fler poliser, ökad kontroll och straffskärpningar

Moderaterna belyser värdet i att öka antalet poliser i Sverige. Sju implementeringsförslag för att göra polisyrket mer attraktivt läggs fram. Det innefattar exempelvis att skriva av studielån för arbetande poliser (P). Partiet har ett antal typiskt illiberala förslag i ramen för ökade tvångsmedel som kameror och visitationszoner (P). Det är kontrollmetoder som inskränker individens integritet. Det kan alltså vara ännu ett tecken på en mer konservativ politik som beskrevs i avsnitt 2.1.

Moderaterna lägger fram sju olika förslag på straffhöjningar och införandet av ny lagstiftning i valmanifestet (P). Ett tecken på den lagstiftningsoptimism som skildrades tidigare. Moderaterna hävdar att ett sätt att öka tryggheten och därmed friheten är att avlägsna kriminella, farliga människor från samhället (Dme). Det beskrivs som omedelbart och kortsiktigt brottsförebyggande. Det är tydlig betoning av kriminalitet som ett ordningsproblem. Institutionaliserade beskrivs de vara obenägna att begå fler brott samt att rekrytera nya in i ett kriminellt liv. De motiverar alltså straff utifrån inkapaciteringseffekten som är en preventionsteori på individnivå. Det går i linje med en liberalistisk ideologi eftersom liberalismen i regel fokuserar på individen framför strukturer.

6.1.3 Brottsoffer

I manifestet nämns en 17-åring gängkriminell som dömdes för mord i Danmark och fick 16 års fängelse. I Sverige skulle han ha fått 4 års sluten ungdomsvård. Exemplet används för att visa "orimligheten" i Sveriges jämförelsevisa korta straff. Det är således legitimt att höja straffen för att det sunda förnuftet säger oss det. Det visar på en rättspolitik som grundar sig i "det allmänna rättsmedvetandet". Det kritiserar av exempelvis kriminologer eftersom det är ett väldigt abstrakt koncept som inte grundar sig på vetenskap eller kriminologisk expertis. Det

liknas helt enkelt vid det som politiker tycker (Andersson & Nilsson 2017, s. 185). Det är också en förlängning av att brott till större delen handlar om hur det upplevs snarare än en företeelse som bottnar i olika sociala orsaker. "Rättssamhället måste alltid stå på brottsoffrets sida" står det i manifestet. Värdet i straffet återfinns således i att det är för att åtgärda kränkningen på offret (V). Det är tydlig motivering av straff utifrån vedergällning och men inte proportionelig sådan utifrån handlingen i sig utan bara utifrån konsekvenserna för brottsoffret. Det kan leda till att straffen går ifrån proportionalitetsprincipen eftersom straffen inte sätts i relation till varandra. Moderaterna bedömer att de straff som delas ut i nuläget inte speglar brottens allvar och att det är som en förolämpning för hen som blivit utsatt (Dsit).

6.1.4 Föräldraansvar och socioekonomiska åtgärder

Det nämns i valmanifestet att föräldraansvaret ska stärkas men det är inte specificerat exakt vad det innebär. Ett ökat ansvar på föräldrar för prevention av brott är en förflyttning av ansvar från staten till lokalsamhället. Det är en kontrollmetod men som bottnar i en positiv samhällssyn, som går i linje med liberalismen, eftersom man tänker sig att medlemmar av samhället kan kontrollera/hjälpa varandra.

Satsningar på socialtjänsten ska på längre sikt förhindra att fler dras in i kriminalitet (Dme). Det är alltså inte hundra procent fokus på kontrollmodellen utan det medges att det finns sociala strukturella problem som också kan påverka kriminaliteten. Moderaterna vill bland annat genomföra "ett särskilt idrottslyft för utsatta områden" (P). De definierar det närmre i debatten som diskuteras nedan som extra ekonomiska resurser till svensk idrottsrörelse.

6.2 Socialdemokraterna

6.2.1 Problembeskrivning

I Socialdemokraternas valmanifest beskrivs Sverige som "ett fantastiskt land" där människor delar "starka värderingar om jämlikhet, jämställdhet och respekt mellan människor" (D, V). Även solidaritet nämns som ett värde som genomsyrar Sverige. Det är typiska socialistiska värden som belyses i den svenska befolkningen. Socialdemokraterna målar upp ett samhälle där människor litar och stöttar på varandra vilket går i linje med en socialistisk positiv människosyn (D). Ett hårt arbetande folk som vill sysselsätta sig är värden ett arbetarparti typiskt vill belysa i sitt folk. "Ensam är inte stark" skrivs det och vilket kan tolkas som att betona värdet i kollektivet (V). "Vi socialdemokrater står för ett ansvarstagande ledarskap för Sverige".

De menar alltså att Sverige i grunden är bra och som ledare har de ett ansvar att ta tillbaka kontrollen över samhället vilket ska bli verklighet genom deras kriminalpolitik. “Ansvarstagande” var intressant nog också det ord Moderaterna använde för att beskriva bristen i Socialdemokratisk politik.

Vidare beskrivs problemen i Sverige där gängkriminaliteten som skrämmer resten av samhället är ett av dem (Dsit). “Kampen mot kriminaliteten och våldet ska vara kompromisslös” inleder Socialdemokraternas del av valmanifestet som rör brott och straff vilket är ett symboliskt uttalande som kan tolkas göra ett försök att förmedla att partiet tar problemet seriöst som nämnt av Hermansson i avsnitt 3.2. Efter följer en beskrivning av problematiken med gängkriminalitet, narkotikahandel och våldsrån som går nära i linje med den framförd från moderat håll (Dsit). Ordet trygghet används genomgående och ger ett löfte om dess förstärkning genom socialdemokraternas politik. Även här är det hur brotten upplevs som står i fokus. Det är den upplevda tryggheten som politiken ska lösa och det ställer återigen den laglydige medborgaren som konsument till politiken.

6.2.2 Segregation

Socialdemokraterna menar att segregation i samhället kan leda till kriminalitet (Dme). Det är ett exempel på hur kriminalpolitiken samverkar med bostadspolitik. De vill inte att asylsökande själva ska få välja vart de ska bo vilket också är ett exempel på kontrollpolitik (Andersson och Nilsson 2017, s27). Man tänker sig att integrerade bostadsområden kommer ha en högre nivå av “informell kontroll” i den bemärkelse att människor håller koll på varandra genom en social ordning. Om människor lever, arbetar och konsumerar i ett integrerat område kommer kriminogena situationer att uppstå i mindre grad. Det kan också kopplas till den socialistiska ideologin i form av positiv människosyn och vikten av kollektivet eftersom man tänker sig att människor stöttar/kontrollerar varandra till det bättre. Det synsättet står i brysk kontrast till “lagstiftningsoptimism” som antar att höjda straff, starkare reprisalier från staten, kommer lösa brottslighet.

6.2.3 Fler poliser och straffskärpningar

Socialdemokraternas implementeringsförslag vill öka polis närvaron i hela landet samt införa straffskärpningar för gängrelaterad kriminalitet, för den som begår upprepade brott samt för den som bistår organiserad brottslighet (P). Det saknas övergripande motivering för just denna straffskärpningspolitik mer än att “hålla kriminella borta från gatorna” (Dme).

6.2.4 Föräldraansvar och socioekonomiska åtgärder

Föräldrar ska tvingas vara mer delaktiga i socialtjänstens ingripande av sina barn (P). Det är en förskjutning av ansvar, om man pratar om unga grovt gängkriminella, för grov brottslighet till lokalsamhället. Det kan kopplas till hur man efter behandlingsideologins förfall i Sverige delvis förflyttade ansvaret från staten till lokalsamhället för att bekämpa brottslighet. Det är alltså en sorts kontroll om där man tänker sig att medborgare kontrollerar varandra.

Integrationen sägs ha varit misslyckad och resulterat i stora ekonomiska klyftor (Dsit). Det beskrivs från Socialdemokratiskt håll att det är enklare att få in unga i kriminaliteten i fattiga områden där exempelvis få talar svenska eller har jobb. Samhörigheten (V) i samhället måste öka för att mota tillbaka kriminaliteten. Därför ska exempelvis extra mycket resurstöd gå till skolor i utsatta områden och resurser till förskolor (P). Det kopplas till socialdemokratins vilja att reducera ojämlikhet i samhället för att göra den individuella friheten jämnt utdelad.

I manifestet lovas lika mycket pengar till polis som brottsförebyggande arbete i form av stöd till skola och socialtjänst. Det visar på en uppdelning av kontrollmodell i form av polisbetoning och strukturförändringsmodellen där brottsligheten ses som kopplingar till sociala strukturer.

6.3 Sverigedemokraterna

6.3.1 Problembeskrivning

Sverigedemokraterna målar upp ett Sverige som blivit sämre med tiden. “[...] Sverige har gjorts farligare och fattigare av de partier som styrt i decennier” (Dsit). Sammanhållningen, som det sätts värde på, har ersatts med misstro (V). Det främsta vallöftet som ges är att “göra Sverige tryggt igen”. Det läggs här alltså fokus på att statens jobb, och där tidigare partier har misslyckats, är att skydda sin befolkning (P). De vill också “återstarta bygget av en stark välfärd” vilket går i linje med socialkonservatismen. Kriminaliteten beskrivs som “det mest påträngande samhällsproblemet (Dsit). Det kan kopplas till en tidigare beskriven alarmistisk diskurs som kräver åtgärder så snabbt som möjligt.

Det är intressant hur samtliga partier väljer att beskriva problemet som ökande akut och som en förvärring. Det är sant att det dödliga skjutvapenvåldet har ökat i Sverige. Men övrigt grovt våld i Sverige har på längre sikt haft en nedgång (Haglund, 2022). Jämfört med 90-talet är det färre ungdomar som begår brott. Det visar på en alarmerande diskurs som förs som får styra kriminalpolitiken som kanske inte stämmer överens med verkligheten. Skjutningar får

mest plats i media och formar befolkningens uppfattning av brotten och därigenom den förda kriminalpolitiken vilket diskuteras vidare i kapitel sju. Media kan också inneha rollen att förmedla vad allmänheten tycker vilket i förlängning påverkar bilden av politikens framgång (Andersson & Nilsson 2017, s. 165).

6.3.2 Invandring

Det ges en tydlig beskrivning av Sverigedemokraternas syn på anledning till den kriminalitet vi ser idag. "Att parallellsamhällen där islamister och gängkriminella verkar i förening för att tränga bort det svenska samhället har vuxit sig starkare är ett resultat av hög invandring" (Dsit, Dme).

Här gör Sverigedemokraterna ett påstående som kopplar invandring till ökad generell kriminalitet och ökat våld i Sverige. I en rättspolitisk debatt 19 september 2021 säger Adam Martinnen, rättspolitisk talesperson för Sverigedemokraterna, att de andra partierna måste komma till insikten att hög invandring uteslutande leder till segregation oavsett vilken integrationsansträngning man har (I Lagens Namn, 2019). Sverigedemokraterna bygger alltså sin samhällsbeskrivning på nationalism. "Den andra" är de som inte är svenska medborgare eller rättmätiga medlemmar av det svenska samhället och det skapar problem. Fokus läggs också på att betona att Sverige bara har ansvar för sina egna medborgare vilket är ännu ett exempel på en nationalistisk underton. Utvisning ska ske i större utsträckning för utländska medborgare (P). Ett förslag som endast nämns av Sverigedemokraterna är att asylsökande i Sverige ska lämna DNA och andra biometriska data till ett sökregister (P). Det visar på ytterligare direkt koppling mellan invandrare och en kriminell livsstil.

6.3.3 Fler poliser, ökad kontroll och straffskärpningar

Även Sverigedemokraterna betonar vikten av fler poliser och ökade tvångsmedel som övervakningskameror (P). Det visar på att Sverigedemokraterna arbetar utifrån kontrollmodellen och försöker att minimera kriminogena situationer. Tanken är att om en potentiell kriminell vet att ett gatuhörn är kameraövervakad försvinner möjligheten att begå brott där oupptäckt. Det ska då uppfylla kravet att individen ska se en risk att bli upptäckt och förslaget ska således fungera allmänpreventivt och risken för brott ska då minska.

Även Sverigedemokraterna förespråkar längre straff (P). Höga straff ses som ett sätt att avskräcka kriminella (Dme) och legitimeras således också för att det verkar individualpreventivt utöver den vedergällningsprincip som beskrivits utifrån brottsoffret.

Mängd- och ungdomsrabatter ska avskaffas (P). Andra nya förslag för att i större utsträckning hålla förbrytare i fängelse presenteras på grund av att de är "särskilt farliga återfallsförbrytare". Det visar också på en delvis framåtblickande straffutmätning, alltså inte bara straff utifrån handling utan också framtiden.

Nykriminalisering i form av att göra det brottsligt att beblanda sig med kriminella gäng samt att de ska dömas till dubbla strafftiden är två andra förslag (P). Att kunna dömas för brott beroende på vilka man umgås med ska i teorin fungera avskräckande (Dme). Med tanke på reformen av straffrätten på 90-talet är dubbel strafftid för gängkriminella ett trendbrytande förslag. Det är ett straff som bedöms utifrån vem personen är (tillhörande gäng) och inte handlingen i sig (exempelvis grovt vapenbrott). En sänkt straffmyndighetsålder ses också som positivt eftersom unga kriminella kan dömas tidigare och stoppa en kriminell livsstil tidigt (Dme).

6.3.4 Brottsoffer

Det ses som av yttersta vikt att återupprätta brottsofferperspektivet. Sverigedemokraterna anser att straffet inte speglar allvaret i brottet idag. Det går alltså att koppla till hur man i legitimeringen rör sig längre bort från proportionell vedergällning. De legitimerar alltså delvis höjda straff för att på ett rättvist sätt skapa upprättelse för brottsoffret. Det är önskvärt att skifta fokus från att återanpassa kriminella till att skydda samhället från dem. Man ser alltså statens största uppgift att skydda laglydiga medborgare vilket går att kopplas till den konservativa ideologin. Man ser inte statens främsta uppgift att utvecklas till det bättre utan att skydda institutioner som finns. Det är också en vilja att i större utsträckning utforma kriminalpolitiken för brottsoffret och inte för brottslingen i sig vilket är ett tydligt tecken på fientlighet mot behandlingstanken som styrde politiken för 50 år sedan. Andra fördelar för brottsoffer är ökat skadestånd och minskad möjlighet för permission för gärningspersoner (P). Möjligheten att vittna anonymt påstås även stärka brottsoffrets ställning i samhället (P).

6.3.5 Föräldraansvar

Även Sverigedemokrater pratar om föräldrars ansvar för deras omyndiga barn som begår brott. De vill kunna neka bidrag till familjer som har omyndiga kriminella i familjen. Ansvar för föräldrar understryks och det föreslås att kunna återkalla uppehållstillstånd till familjer vars barn begår brott i Sverige (P). Här ses ett ökat ansvar även för grov brottslighet som läggs över från staten på lokalsamhället. Till skillnad från Socialdemokraternas förslag om att föräldrar

ska vara mer delaktiga i socialtjänstens ingripande är Sverigedemokraternas förslag mer straffande och kan därför inte kopplas till en positiv samhällssyn på samma sätt. Det anses rimligt eftersom konservatismen, som Sverigedemokraternas kriminalpolitik drivs av i större utsträckning, typiskt har en negativ samhällssyn. Partiets socialistiska rötter återfinns således till väldigt liten del i kriminalpolitiska delen av manifestet.

6.4 Debatt om gängkriminalitet i riksdagen 16 mars 2022

Den 22:a mars 2022 hölls en särskild debatt i riksdagen om den organiserade gängkriminaliteten. Närvarande var rättspolitiska talare från samtliga 8 riksdagspartier, däribland dåvarande statsråd Mikael Damberg. Eftersom uppsatsen endast ämnar undersöka de tre största partierna kriminalpolitik har fokus enbart lagts på anföranden av Socialdemokraten Mikael Damberg, Moderaten Johan Forsell och Sverigedemokraten Adam Marttinen.

Damberg (S) inleder med att beskriva det kriminalpolitiska läget i Sverige. Den organiserade brottsligheten och skjutvåldet beskrivs som “väldigt oroande” (Dsit). Det är en beskrivning som delas av resterande partier. Forsell (M) ger en bild av “den alltmer alarmerande gängkriminaliteten som plågar Sverige” och Marttinen (SD) “en utveckling i vårt land som är väldigt allvarlig” (Dsit).

Sammantaget finns en bred konsensus på ett flertal förslag för att bekämpa gängkriminaliteten. Ett återkommande tema i M och SD:s retorik är inte nödvändigtvis att S vill göra fel saker utan att de gör för lite eller för sent. Samtliga partier är överens om att straff måste skärpas och stödjer lagändringen som avskaffade straffrabatten för unga, myndiga personer som utför grov brottslighet. Det är ett intressant exempel på lagändring eftersom den motiveras utifrån en diskurs om gängkriminalitet men sedan lagen gick igenom i januari 2022 har inga gängkriminella påverkats. En 18-åring dömdes i november 2022 till livstid på mordet på två lärare på Malmö Latin skola och i april i år dömdes en 18-årig och en 20-årig kvinna till livstids fängelse för mordet på Tove i Vetlanda (Isa 2023)(Abrahamsson 2023). Alla partier vill ha fler poliser och ge dem nya verktyg att utreda brott. Det är fokus på förenklad användning av tvångsmedel i form av husrannsakan, hemlig dataavläsning och fler övervakningskameror. Förslagen är typiska kontrollmetoder som beskrivits tidigare som ökar statens inblandning och insyn i människors liv. Det tyder på en övergripande acceptans i riksdagen för typiska illiberala ansatser. Den socialdemokratiska regeringen har också svängt i frågan om anonyma vittnen och

kronvittnesystem och vill utreda båda. Förslagen har tidigare kritiserats för att undergräva rättssäkerheten men sätts här i kontrast till fördelen att klara upp fler brott.

Utöver det präglas debatten dels av diskussioner gällande förslag som skiljer partierna åt och dels en kritik från höger mot den förda politiken den senaste två mandatperioden. Regeringens politik kallas "svag" från moderat håll och "oduglig" från sverigedemokratiskt. Forsell (M) har tydligt tagit inspiration från danskt håll och tycker att det borde införas visitationszoner. Viktigt i diskussionen är att kriminologer påpekar att inga av de danska gängpaketen har utvärderats för effektivitet. Det är alltså inte underbyggt exakt vad som påverkat gängkriminaliteten i Danmark. Danska justitiedepartementet har även själva tagit fram sätt att utvärdera skärpta straff och visat på att de har liten eller ingen brottsreducerande effekt (Sausdal 2023). Från socialdemokratiskt håll ifrågasätts det vad polisen idag har för hinder att visitera, de tycker alltså det räcker att man ska kunna visitera vid brottsmisstanke. Moderaterna vill också utöka polisens möjlighet att avlyssna utan brottsmisstanke. Marttinen (SD) och Forsell (M) är även överens om att vilja kriminalisera deltagande i kriminella gäng vilket Damberg (S) ställer sig tveksam till. Marttinen (SD) menar att det är enda sättet att få fast de gängledare som inte själva begår brott men drar fördel av kriminell verksamhet.

Det går att utläsa en skillnad i vad partierna tolkar som brottsförebyggande. Marttinen (SD) menar på att inget kriminalpolitiskt förslag kommer att ha en påverkan om inte invandringen minskar ytterligare. Damberg (S) väljer istället att prata om hur segregation och ekonomiska klyftor förenklar rekrytering till kriminella nätverk. Han trycker på att det är fattiga områden som är mest utsatta. Sådana beskrivningar saknas i moderaternas och sverigedemokraternas förklaring av problematiken. Forsell (M) talar om brottsförebyggande åtgärder som att fokusera på skolan och en inbjudande arbetsmarknad. Men också det brottsförebyggande i att låsa in fler kriminella där de inte kan fortsätta begå brott. Socialdemokraterna ser alltså strukturell ojämlikhet i samhället som en viktig bidragande faktor till kriminalitet, till skillnad från de andra partierna (Dme).

Damberg (S) har en mer positiv retorik i den bemärkelse att han belyser enighet i riksdagen. Han framhåller att de till stor del håller med varandra, vilket beskrivs ovan. En intressant aspekt som framförs av Marttinen (SD) är att förslag som Sverigedemokraterna talat om sedan 2010 eller 2014 nu accepteras av en majoritet av riksdagspartierna. I deras valmanifest för 2010 föreslog de bland annat slopad mängdrabatt (Svensk Nationell Datatjänst 2010). Från valmanifestet fyra år senare fanns det ett förslag för en svensk variant av de amerikanska RICO-lagarna, alltså ett sätt att döma människor för inblandning av kriminella

gång (Svensk Nationell Datatjänst 2014). Det är ett tydligt tecken på en kriminalpolitik som förskjutits åt ett traditionellt konservativt håll.

6.5 Resultat

6.5.1 Värderingar

Resultatet presenteras utifrån den analysmodell som presenterades i kapitel fem. Lindberg beskrev den operativa nivån av värderingsdimensionen som mål (M). Det är gemensamt för samtliga partier att målet är att öka tryggheten i Sverige. Manifesten betonar olika moraliska och politiska värderingar som kan kopplas till deras uttalade politiska ideologier (V). Straff kan motiveras utifrån vad de har för påverkan på framtida brottslighet och innefattas då av deskriptioner. Härleder man straffet utifrån vedergällning kopplas det istället till pliktetik och moraliska värderingar om vad som är "rätt" och proportionerligt.

- *Moderaterna* menar att ökad trygghet leder till ökad frihet och ökade möjligheter. Vikten av ett rättssystem som står på brottsoffrets sida markeras också. De motiverar från det perspektivet höjda straff utifrån vedergällning.
- *Socialdemokraterna* talar i större utsträckning om värdet i sammanhållning och samhörighet i samhället. Samt att bekämpa de ekonomiska klyftorna i samhället.
- *Sverigedemokraterna* ser också värde i sammanhållning och välfärd men är mer noga med att definiera de rättfärdiga medlemmarna av det svenska samhället utifrån nationalistiska värderingar. De pratar om brottsofferperspektivet och värdet i att straff ska ge upprättelse på liknande sätt som Moderaterna.

6.5.2 Deskriptioner

Det görs till stora delar liknande deskriptioner gällande Sveriges problematik med kriminalitet (Dsit). Situationen beskrivs genomgående som svår och akut. Moderaterna och Sverigedemokraterna menar att straffen inte speglar brottens allvar. Skillnaden går dock att utläsa i deras beskrivningar om vad dessa problem grundar sig i samt om vad som är brottsförebyggande (Dme). Mål-medel-deskriptioner innefattar också individual- och allmänprevention eftersom man antar att A leder till B vilket partierna använder i varierande grad för att motivera sin politik.

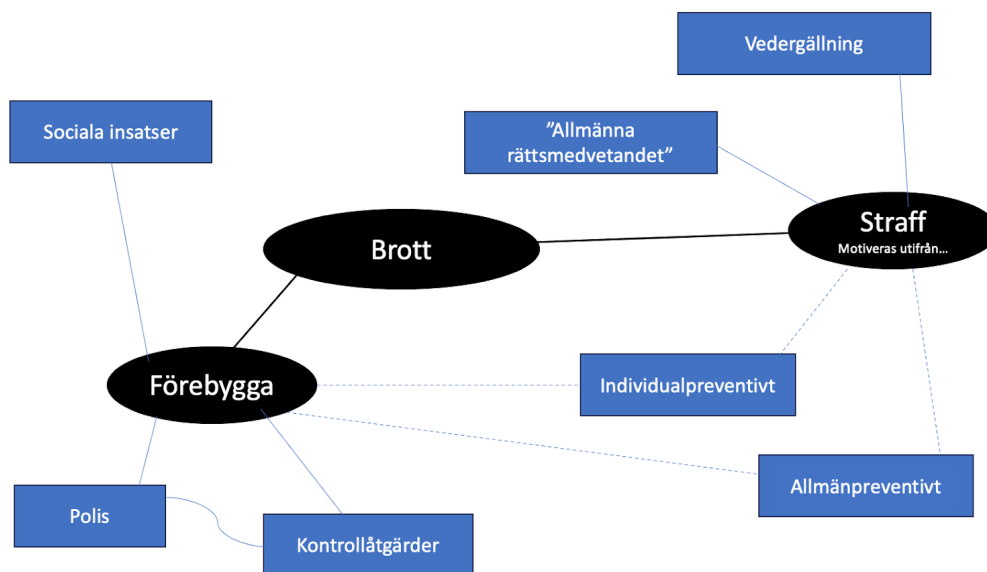
- *Socialdemokraterna* pekar på en för dålig integration som lett till klassklyftor och hur det förenklar att kriminell aktivitet sprids. Partiet lägger mer tid att prata om reform av sociala strukturer för att förebygga brott.
- *Moderaterna* talar också om sociala insatser för förebyggande av brott men mest om den kortsiktiga brottsförebyggande åtgärden med att avlägsna kriminella från samhället.
- *Sverigedemokraterna* menar att det beror på för hög invandring i effekt av föregående regeringens ansvarlösa migrationspolitik. De ser därför bland annat ytterligare minskad invandring som brottsförebyggande.

6.5.3 Preskriptioner

På den fundamentala nivån av preskriptioner kan vi finna generella åsikter om politisk handling. Samtliga partier talar om att regeringen borde agera med "hårda tag" och visa "handlingskraft". På den operativa nivån förespråkar alla partier strängare straff i olika mängd. Moderaterna och Sverigedemokraterna går något längre än Socialdemokraterna i och med att de vill införa/utreda sänkt straffmyndighetsålder samt kriminalisera deltagande i kriminella gäng. Samtliga partier ser det önskvärt att öka antalet poliser och minska sekretesshinder mellan myndigheter. Ökade gränskontroller och ökat föräldraansvar är också förslag alla har i sina manifest. Det finns även vissa förslag partierna är ensamma om att föreslå vilket visas i tabellen i bilagorna (endast baserat på valmanifesten). Viktigt att nämna är att Moderaternas valmanifest är totalt 39 sidor, Socialdemokraternas 17 sidor och Sverigedemokraternas 12 sidor. De förslag som samtliga partier argumenterar för är färgade i grönt och de förslag Moderaterna och Sverigedemokraterna håller med varandra om är färgade i blått (Se bilaga 1).

7 Diskussion

Syftet med uppsatsen är att undersöka den kriminalpolitiska debatten i Sverige 2022. Målet är att ta reda på i hur stor utsträckning Socialdemokraterna, Moderaterna och Sverigedemokraterna håller med varandra gällande bekämpningen av gängkriminaliteten och analysera deras motivering av politiken som förs. Det har gjorts med hjälp av VDP-analys som analysverktyg. Svårigheten med valet av forskningsfrågan är bredden i kriminalpolitiken i sig. Det rör både förebyggande arbete och straff som tangerar varandra på olika sätt (se Figur 1). Inom ramen för kriminalpolitiken som analyseras i denna uppsats kan förebyggande arbete vara sociala insatser, kontrollåtgärder och polisarbete. Polisen använder sig även av kontrollåtgärder för att utreda brott. Straffen motiveras omväxlande utifrån vedergällning, "det allmänna rättsmedvetandet" och/eller prevention där det senare också ska verka brottsförebyggande.

Figur 1: Kriminalpolitikens uppbyggnad

7.1 Förebyggande arbete

Som framgått i analysen vill till största del Socialdemokraterna lägga resurser på förebyggande arbete i form av sociala insatser. Det pratas då i första hand om hjälpmedel till utsatta områden. Moderaterna tolkar det i större utsträckning som bra skola och jämlik arbetsmarknad. Det går helt i linje med respektive partis politiska ideologi. Alla tre partier vill ha fler poliser vilket

visar på en fortsatt trend av den “överbudsargumentering” beskriven i avsnitt 2.3. Det beskrivs genomgående som att det kommer att öka tryggheten i Sverige. Polisförbundet pekar dock på att ökat antal poliser inte är en “mirakellösning”, uttryckt av Andersson och Nilsson, utan de behöver också rätt kompetens. Det blir heller ingen minskad brottslighet om fler poliser inte resulterar i att fler brott klaras upp. Samtliga partier tänker sig därför kombinera fler poliser med ökade kontrollåtgärder vilket kommer att förbättra bevisningen mot gängkriminella. Det är en fortsättning på den kontrollmetod som växte fram under 90-talet i Sverige med typiskt illiberala förslag. Från Socialdemokraternas och Moderaternas sida finns en vilja att förflytta ansvaret för delar av brottsligheten till lokalsamhället genom ökat föräldraansvar. Det bottnar i en socialdemokratisk kriminalpolitik som tog form under 1980-talet där man tänkte sig att i lokalsamhället angripa sociala och ekonomiska strukturer som bidrog till brottslighet. Sverigedemokraterna använder “föräldraansvar” mer straffande genom minskat bidrag till familjer med gängkriminella.

7.2 Straff

Det råder bred konsensus om straffhöjning mellan partierna. Det motiveras på varierande sätt. Sverigedemokraterna motiverar det individualpreventivt som avskräckande, allmänpreventivt på grund av inkapaciteringseffekten samt utifrån vedergällning där straffet i nuläget inte speglar brottets allvar. Moderaterna håller med om de två sista punkterna. Socialdemokraterna ger ingen tydlig motivering till sin vilja att höja straffen. Det kan bero på att det är svårare utifrån typiskt socialistiska värderingar och kan därför tolkas som en ideologisk förflyttning av Socialdemokraterna. Det finns en pågående debatt driven av Sveriges advokatsamfund om problematiken gällande att gå på gång höja straffen. De menar att för det första kommer straffhöjningarna träffa bredare än bara gängkriminalitet och för det andra är det inte förenligt med “grundtankarna om proportionalitet och ekvivalens som påföljdsystemet vilar på” (Sveriges advokatsamfund, 2022) som diskuterades närmare i avsnitt 2.3.

Det tycks problematiskt med en politik som inte grundas i kunskap utan motiveras utifrån den upplevda otryggheten hos befolkningen eller beroende på hur skribenter uttrycker sig i media. Det finns även tendenser där samtliga partier använder en alarmistisk och hård diskurs för att prata om gängkriminella som en del av motiveringskedjan för strängare straff. Det går att koppla till nationalism, eftersom Sverigedemokraterna explicit gör kopplingar mellan invandring och ökad kriminalitet, men inte de andra undersökta ideologierna. En av de saker partierna är oense om är kriminaliseringen av deltagande i kriminella gäng. Det intressanta med

den kriminaliseringen är att det sker en förflyttning från vedergällning, som från 1989 är grunden för Sveriges straffskala, till individualpreventivt i den bemärkelse att man straffar någon inte på grund av deras handlingar utan på grund av vem de är. Med andra ord står straffet inte helt i proportion till brottet och vissa individer straffas hårdare. Som beskrivet i avsnitt 2.3 har ett sådant straffrättssystem kritiserats för bristande rättssäkerhet.

7.3 Kriminalpolitiken som helhet

Sammanfattningsvis rör sig Sveriges kriminalpolitik mot en generellt mer konservativ lagd sådan vilket visas av ökad kontroll och specifikt på allmänt accepterade förslag först framlagda av Sverigedemokraterna. Trenden att omvärdera kriminalpolitiken för brottsoffret istället för brottslingen består. Det går att se dels på de ökade förslagen för att stärka brottsoffrets ställning i samhället dels på bristen på förslag gällande rehabilitering och behandling. Likaså med trenden gällande strängare straff, fler poliser och nykriminaliseringar. Genom analysen har det även framgått en beskrivning av kriminaliteten som alarmerande och stegrande akut vilket som visats problematiseras av kriminologer. Det är ett exempel på en symbolpolitik som partier använder för att göra sina förslag, här en generellt strängare kriminalpolitik, mer tilltalande för väljare. Det råder alltså bred konsensus över partilinjer men kriminalpolitiken är långt ifrån homogen. Analysen har också visat att partierna på varierande sätt ideologiskt motiverar sin politik och hur argumentationen bakom ser ut. Det finns alltså fortsatt värde i att som röstberättigad läsa på gällande vad de respektive partierna tycker i fråga om kriminalpolitik eftersom skillnader finns. Men med en politik som är så pass avpolitiserad finns det även värde i att reflektera över sådant som används för att måla upp en bild i samhället och lösningar som tas för givna.

8 Fortsatt forskning

På grund av min breda forskningsfråga finns det mycket mer som kan sägas med utökat material. Analysen handlar till stor del om preskriptionen “skärp straffen” vilket hade kunnat analyseras separat. Uppsatsen hade då inte strävat efter en överblick utan undersökt den ideologiska motiveringen som kan stödja att skärpa straffen. Som nämnt hade också en vidare överblick kunnat eftersträvas med fler partier i analysen. Eftersom jag till viss del hittade bristande motivering till varför skärpta straff ska införas hade det även varit intressant att undersöka polarisering och populism i den svenska kriminalpolitiska debatten. För att i vidare mening förstå sig på motiveringen för kriminalpolitiken hade man behövt ta avstamp i fler ideologier och icke-ideologiska analytiska ramverk.

9 Referenser

9.1 Primärmaterial

Moderaternas valmanifest, 2022. Nu får vi ordning på Sverige. [Elektronisk] Tillgänglig:

https://moderaterna.se/app/uploads/2022/08/moderaternas_valmanifest_2022_webversion.pdf

[Hämtdatum: 2023-05-21]

Socialdemokraternas valmanifest, 2022. Vårt Sverige kan bättre. [Elektronisk]

Tillgänglig:

[https://www.socialdemokraterna.se/download/18.36cb33a81817fcdd3ec50a0/1661417788892/Valmanifest%20tryck%20\(1\).pdf](https://www.socialdemokraterna.se/download/18.36cb33a81817fcdd3ec50a0/1661417788892/Valmanifest%20tryck%20(1).pdf) [Hämtdatum: 2023-05-21]

Sverigedemokraternas valmanifest, 2022. Valmanifest Sverigedemokraterna.

[Elektronisk] Tillgänglig: <https://sd.se/wp-content/uploads/2022/08/valmanifest.pdf>

[Hämtdatum: 2023-05-21]

Sveriges riksdag, 2023. *Särskild debatt om den organiserade gängkriminaliteten*. 16

Mars. [Elektronisk] Tillgänglig: https://www.riksdagen.se/sv/webb-tv/video/sarskild-debatt/sarskild-debatt-om-den-organiserade_H8C120200916sd

9.2 Övriga referenser

Abrahamsson, U., 2023. Domen i Tove-fallet: Båda kvinnorna döms till livstid. *Svt*

Nyheter. 19 april. [Elektronisk] <https://www.svt.se/nyheter/lokalt/jonkoping/sa-blev-domen-i-tovefallet> [Hämtdatum: 2023-05-20]

Andersson, R. and Nilsson, R., 2017. *Svensk kriminalpolitik*. Stockholm: Liber.

Beckman, L., 2005. *Grundbok i idéanalys*. Santérus förlag.

Novus - Kunskap och undersökningar, u.å. Viktigaste politiska frågan september 2022.

[Elektronisk] Tillgänglig: <https://novus.se/valjarforstaelse-arkiv/viktigaste-politiska-fragan-september-2022/> [Hämtdatum 2023-05-01].

Bergström, G. & Svärd, P., 2018. "Idé- och ideologianalys" i Bergström, Göran & Boréus, Kristina (red.). *Textens mening och makt. Metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*. Lund: Studentlitteratur.

- Bergström, G. & Boréus, K., 2018. "Samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys" i Bergström, Göran & Boréus, Kristina (red.). *Textens mening och makt. Metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*. Lund: Studentlitteratur.
- Brandal, N., Bratberg, Ø. & Thorsen, D.E, 2013. *The Nordic Model of Social Democracy*. London: Palgrave Macmillan UK. doi:<https://doi.org/10.1057/9781137013279>. [Hämtdatum: 2023-05-12]
- Dragic, M. & Sima, L., 2022. "Polisen: Över tusen barn och unga i kriminella nätverk i Sverige". *SVT Nyheter* [Elektronisk] 12 Jun. Tillgänglig: <https://www.svt.se/nyheter/inrikes/polisen-over-tusen-barn-och-unga-i-kriminella-natverk-i-sverige>. [Hämtdatum: 2023-05-03]
- Esaiasson, P., Giljam, M., Oscarsson, H. & Wängnerud, L., 2017. *Metodpraktikan: Konsten att studera samhälle, individ och marknad*. Stockholm: Norstedts juridik.
- Haglund/TT, A., 2022. Trots gängen - totalt ökar grova våldet inte. *Svenska Dagbladet*. [Elektronisk] 10 Sep. Tillgänglig: <https://www.svd.se/a/q1L41w/trots-gangen-totalt-okar-grova-valdet-inte> [Hämtdatum: 2023-05-03].
- Hermansson, K., 2018. The role of symbolic politics in exceptional crime policy debate: a study of the 2014 Swedish general election. *Journal of Scandinavian Studies in Criminology and Crime Prevention*, 19(1), s. 22–40. doi:<https://doi.org/10.1080/14043858.2018.1452874>. [Hämtdatum: 2023-05-20]
- Hultman, F., 2019. *SMEDJAN | Det finns mer än en konservatism*. [Elektronisk] Timbro. Tillgänglig: <https://timbro.se/smedjan/det-finns-mer-an-en-konservatism/> [Hämtdatum 2023-05-19].
- Hylén, J., 1991. *Fosterlandet främst?* Norstedts juridikförlag.
- I lagens namn, 2019. Rättspolitisk debatt om skjutningarna [Radioprogram] Producent: Evalisa Wallin. *Sveriges Radio*. 8 Sep. <https://sverigesradio.se/avsnitt/1354590>
- Isa, A., 2023. NY STATISTIK: Livstidsdömda ser ut att bli fler och yngre. *Telgenytt*. 19 feb. [Elektronisk] <https://telgenytt.se/2023/02/19/ny-statistik-livstidsdomda-ser-ut-att-bli-fler-och-yngre/> [Hämtdatum: 2023-05-20]
- Jönsson, E. & Nilsson, E., 2019. Skjutningar i kriminella miljöer. Brottsförebyggande rådet. [Elektronisk] Tillgänglig: <https://bra.se/publikationer/arkiv/publikationer/2019-02-12-skjutningar-i-kriminella-miljoer.html>. [Hämtdatum: 2023-05-20]
- Lindberg, M., 2017 "Qualitative Analysis of Ideas and Ideological Content" I Boréus, K. and Bergström, G. (2017). (red) *Analyzing Text and Discourse*. SAGE.

- Lindström, M., 2020. Moderaternas ideologiska grundsyn: En uppföljning av debatten under det sena 1900-talet. *Statsvetenskaplig tidskrift*, [Elektronisk] 122(1). Tillgänglig: <https://journals.lub.lu.se/st/article/view/21513> [Hämtdatum 2023-05-15].
- Loader, I. and Sparks, R., 2016. Ideologies and crime: political ideas and the dynamics of crime control. *Global Crime*, 17(3-4), s. 314–330. doi:<https://doi.org/10.1080/17440572.2016.1169926>. [Hämtdatum: 2023-05-20]
- Martinsson, D., 2019. ”Därför fungerar det inte att ha anonyma vittnen” . *Svenska Dagbladet*. [Elektronisk] 1 Okt. Tillgänglig: <https://www.svd.se/a/pLmg8j/darfor-fungerar-det-inte-att-ha-anonyma-vittnen> [Hämtdatum 2023-05-19].
- Moffitt, B., 2020. *Populism*. Polity Press.
- Moderaterna, u.å. *Om Moderaterna*. [Elektronisk] Tillgänglig: <https://moderaterna.se/om-moderaterna/>. [Hämtdatum: 2023-05-20]
- Nationalencyklopedin 1, “Socialism”. [Elektronisk] <http://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lång/socialism> [Hämtdatum 2023-05-15]
- Nationalencyklopedin 2, “Sveriges socialdemokratiska arbetareparti” [Elektronisk] <http://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lång/sveriges-socialdemokratiska-arbetareparti> [Hämtdatum 2023-05-21]
- Nationalencyklopedin 3, “Liberalism”. [Elektronisk] Tillgänglig: <http://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lång/liberalism> [Hämtdatum 2023-05-15]
- Nationalencyklopedin 4, “Sverigedemokraterna”. [Elektronisk] Tillgänglig: <http://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lång/sverigedemokraterna> [Hämtdatum 2023-05-19]
- Proposition 2021/22:186. En stärkt rättsprocess och en ökad lagföring. Magdalena Andersson & Morgan Johansson.
- Rapp, J., Sandberg, M. & Nilsson, C., 2021. “Här är de 30 gängen som sprider skräck i Stockholm.” *Aftonbladet*. [Elektronisk] 20 Nov. Tillgänglig: <https://www.aftonbladet.se/nyheter/a/weExro/har-ar-gangen-som-satter-skrack-istockholm> [Hämtdatum 2023-05-19].
- Regeringskansliet, 2022. System med visitationszoner utreds. [Elektronisk] Tillgänglig: <https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2022/12/system-med-visitationszoner-utreds/>. [Hämtdatum 2023-05-19].
- Larsson, R., 2014. *Politiska ideologier i vår tid*. Lund: Studentlitteratur.

- Riksdagsförvaltningen, u.å. Den nya riksdagen efter valet 2018. [Elektronisk]
Tillgänglig: <https://www.riksdagen.se/sgn/sprak/teckensprak/sa-funkar-riksdagen/valet-till-riksdagen-2018/valet-2018---riksdagen-efter-valet/>. [Hämtdatum: 2023-05-25]
- Riksdagsförvaltningen, 2021. Magdalena Andersson godkändes som statsminister. [Elektronisk] 29 nov. Tillgänglig: <https://www.riksdagen.se/sv/aktuellt/2021/nov/29/magdalena-andersson-godkandes-som-statsminister/> [Hämtdatum 2023-05-15]
- Riksdagsförvaltningen (2022). Möjlighet till lindrigare straff för så kallade kronvittnen. [Elektronisk] www.riksdagen.se. Tillgänglig: <https://www.riksdagen.se/sv/aktuellt/2022/maj/191/mojlighet-till-lindrigare-straff-for-sa-kallade-kronvittnen/> [Hämtdatum 2023-05-12].
- Sausdal, D., 2023. Kära Sverige: Bli inte för förälskade i den danska kriminalpolitiken! *Tidskrift för KRIMINALVÅRD*. 8 mars. [Elektronisk] <https://www.su.se/kriminologiska-institutionen/nyheter/k%C3%A4ra-sverige-bli-inte-f%C3%B6r-f%C3%B6r%C3%A4lskade-i-den-danska-kriminalpolitiken-1.638066> [Hämtdatum: 2023-05-20]
- Socialdemokraterna, u.å. Ideologi - den demokratiska socialisten. [Elektronisk]
Tillgänglig: <https://www.socialdemokraterna.se/vart-parti/om-partiet/ideologi> [Hämtdatum: 2023-05-20]
- Sverigedemokraterna, 2019. *Sverigedemokraternas Principprogram 2019*. [Elektronisk]
Tillgänglig: <https://sd.se/wp-content/uploads/2022/07/sverigedemokraternas-principprogram-2019.pdf>. [Hämtdatum: 2023-05-20]
- Svensk Nationell Datatjänst, 2010. 99 förslag för ett bättre Sverige: Sverigedemokraternas kontrakt med väljarna 2010-2014. 2 sep. Tillgänglig: <https://snd.gu.se/sv/vivill/party/sd/v/2010> [Hämtdatum 2023-05-19].
- Svensk Nationell Datatjänst, 2014. Vi väljer välfärd! Sverigedemokratiskt valmanifest 2014. 25 aug. Tillgänglig: <https://snd.gu.se/sv/vivill/party/sd/v/2014> [Hämtdatum 2023-05-19].
- Sveriges advokatsamfund, 2022. Lagrådet ifrågasätter lagstiftning med successiva straffskärpningar. 9 sep. Tillgänglig: <https://www.advokatsamfundet.se/Nyhetsarkiv/2022/september/lagradet-ifragasatter-lagstiftning-med-successiva-straffskarpningar/> [Hämtdatum 2023-05-12].
- Thelin, K. 2017. *Liberal konservatism: Ett historiskt arv*. [Elektronisk] Svensk Tidskrift. Tillgänglig: <https://www.svensktidskrift.se/liberal-konservatism-ett-historiskt-arv/> [Hämtdatum 2023-05-12].

Åklagarmyndigheten 1, u.å. *Tvångsmedel*. [Elektronisk] Tillgänglig:
<https://www.aklagare.se/ordlista/t/tvangsmedel/> [Hämtdatum 2023-05-19].

Åklagarmyndigheten 2, u.å. *Hemliga tvångsmedel*. [Elektronisk] Tillgänglig:
<https://www.aklagare.se/ordlista/h/hemliga-tvangsmedel/>. [Hämtdatum: 2023-05-20]

10 Bilagor

Förslag	Moderaterna	Sverigedemokraterna	Socialdemokraterna
Höjda straff (innefattar slopad mängd- och ungdomsrabatt, straffskärpningar)	7	4	4
Fler poliser	Ja	Ja	Ja
Tvångsmedel	-Ökad kameraövervakning -Visitationszoner	-Ökad kameraövervakning	-Bättre möjlighet för polis för avlyssning och husrannsakan
Stärkta gränskontroller	Ja	Ja	Ja
Ökat föräldraansvar i familjer med omyndiga kriminella	Ja	Ja	Ja
Minskade sekretesshinder mellan myndigheter	Ja	Ja	Ja
Nykriminalisering	Deltagande i kriminella gäng	Deltagande i kriminella gäng	
Brottsofferrelaterat	3	5	
Utvisning i större utsträckning	Ja	Ja	
Fler anstaltsplatser och fler åklagare	Ja	Ja	
Anonyma vittnen	Ja	Ja	
Speciella hinder/minskat bidrag till gängkriminella	Ja	Ja	
Ökad belysning på allmän plats	Ja	Ja	
Sänkt straffmyndighetsålder	Ja	Ja	
Ökade resurser till skola eller förskola	Ja		Ja
Införande av ett nationellt avhoppprogram	Ja		Ja
Fler omhändertagna enligt LVU och bättre utbildning till placerade	Ja		
Idrottslyft i utsatta områden	Ja		
Nytt sökbar register med biometriska data för asylsökande mm		Ja	

Tabell 2 - Partiernas operativa preskriptioner baserat på valmanifesten 2022

Beskrivning: Grön färg visar vad samtliga partier förespråkar och blå färg vad Sverigedemokraterna och Moderaterna förespråkar. Siffrorna visar hur många förslag i den kategorin partierna framfört för att bekämpa gängkriminalitet.